

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Suomen kielen laitos
Tekijä – Författare – Author Suutari, Toni		
Työn nimi – Arbetets titel – Title Porvoon maalaiskunnan haja-asutusalueen tiennimet		
Oppiaine – Läroämne – Subject Suomen kieli		
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 1999	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 165 s.
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Kymmenkunta vuotta sitten monessa Suomen kunnassa jouduttiin suureen nimeämistyöhön, kun kuntien keskusjärjestöt suosittivat osoitejärjestelmän luomista myös haja-asutusalueille. Kunnille annetut ohjeet käsittelivät lähinnä osoitejärjestelmän teknistä toteuttamista, eikä nimistösuunnittelun vaativuutta tajuttu. Tärkein asia eli teiden nimeäminen jäi lähes täysin kunnallisten virkamiesten ja poliitikkojen harkinnan varaan.</p> <p>Varsinkin kaksikielisissä kunnissa jouduttiin hankaluuksiin: tiennimet piti luoda kahdella kielellä, vaikka vanha paikannimistö olisi yksikielistä. Tilannetta mutkisti se, että nimistösuunnittelun suhtautuminen vanhan paikannimistön kääntämiseen ja mukauttamiseen oli murroksessa juuri osoitteistamisprosessin alussa, eikä uusia periaatteita tuotu selvästi julki ennen 1990-luvun puoliväliä. Vielä 1980-luvulla paikannimien kääntämistä ja mukauttamista suositeltiin, mutta nykyään pidetään jo selvänä, että vanhaa paikannimistöä ei pidä perusteetta muokata vaan sitä voidaan käyttää sellaisenaan. Käypiä nimiä ovat siis niin <i>Kråköntie</i> kuin <i>Koivulavägen</i>.</p> <p>Porvoon maalaiskunnassa nimeämistyö aloitettiin vuonna 1989. Hankkeelle määrättiin virkamiesvalmistelija, joka työskenteli yhdessä toimikunnan kanssa. Tiekunnat saivat ehdottaa teilleen nimiä, ja valtaosa ehdotuksista otettiin huomioon, mutta alkuvaiheessa lähes kaikki ruotsinkieliset paikannimet käännettiin tai mukautettiin. Koska toimikunnan jäsenillä ei ollut asiantuntemusta, nimien käännökset olivat usein epäonnistuneita ja oikeinkirjoitus horjui. Nähtävilläolon jälkeen alkuvuonna 1991 toimikunta päätti turvautua Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen apuun. Tiekunnat eivät hyväksyneet käännöksiä ja mukaelmia, joten ne neuvojen jälkeen poistettiin. Myöhemmin käännökset palautettiin luontonimiin perustuviin tiennimiin, mutta suurimmalta osalta vanha nimistö säilyi muuttamattomana. Emmintöjen jälkeen kunnanhallitus hyväksyi nimistön syksyllä 1995.</p> <p>Suurin osa Porvoon maalaiskunnan 790:stä haja-asutusalueen tiennimestä perustuu vanhaan paikannimistöön (81 %) tai on muuten paikkaan liittyvää (15 %). Vain pieni osa nimistä (4 %) on harkinnaisia. Vanhaan paikannimistöön perustuvissa tiennimissä on eniten tilannimen (41 %), maastonimen (26 %) ja kylännimen (14 %) sisältäviä nimiä. Yleisimmät jälkiosat ovat <i>tie</i> (86 %), <i>kuja</i> (5 %) ja <i>polku</i> (5 %). Määriteosaltaan tyystin suomenkielisiä nimipareista on 14 % (<i>Aholantie–Aholavägen</i>) ja ruotsinkielisiä 36 % (<i>Bodöntie–Bodövägen</i>).</p> <p>Tiekuntien nimet ja uudet tiennimet ovat eri asioita, mutta noin kolmannes uusista tiennimistä sisältää tiekunnan nimessä esiintyvän nimen. Näin Porvoon maalaiskunnan tiekuntien nimissä esiintyvistä 252 määriteosasta 193:a (77 %) on hyödynnetty 245 uudessa tiennimessä. Ennen tiennimiä osoitteissa käytettiin yleensä vain postinumeroa ja postitoimipaikkaa. Jonkin verran käytössä oli myös osoitenimiä (esim. <i>Björkebo</i>, <i>Kappeli</i>). Niistäkin valtaosa (73 %) esiintyy uusissa tiennimissä. Laskelma pohjautuu postin osoitetietojärjestelmään.</p> <p>Uusi tiennimistö perustuu usein jo käytössä oleviin tien- ja paikannimiin, joten se ei uhkaa vanhan nimistön asemaa. Uuden nimistön vaikutusta vähentää sekin, että sitä tarvitsevat lähinnä ulkopuoliset. Kotitienoot hahmotetaan edelleenkin vanhojen ja vakiintuneiden paikannimien avulla, mutta toki uudet tiennimet tuovat esiin monia vähän käytettyjä paikannimiä ja tarjoavat mainion katsauksen seudun kulttuuriperintöön. Ei siis ole samantekevää, miten teitä nimitään. Huonoiksi koetut uudet nimet eivät välttämättä edes vakiinnu käyttöön.</p> <p>Porvoon maalaiskunnan tulosten vertaaminen koko Suomen kattavaan materiaaliin osoittaa hankkeen edenneen hitaasti, mutta kaksikielisyyden ja työvoiman vähyden huomioon ottaen kohtalaisesti. Vertailu kuuden muun uusmaalaisen kunnan kanssa paljastaa eroja paitsi hankkeen toteuttamistavoissa myös työn tuloksessa eli nimistössä. Yleensä tiekunnat ja asukkaat ovat saaneet tehdä ehdotuksia ja nimistön ovat laatineet virkamiehet ja nimitoimikunnat ilman palkattua asiantuntijaa. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen puoleen on sentään käännytty. Tärkeä havainto on se, että kaksikieliset kunnat ovat halunneet vaalia kulttuuriarvoja ja säilyttää keskeisen vanhan paikannimistönsä koskemattomana.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Tiennimet, osoitenimet, osoitejärjestelmä, nimistösuunnittelu		
Säilytyspaikka – Förvaringsställe – Where deposited Suomen kielen laitos		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information Irtoliitteenä Porvoon opaskartta (1999)		